

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย ระบบการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะ แก่แรงงานภาคการเกษตร : ศึกษากรณีจังหวัดน่าน

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะของแรงงานภาคการเกษตรที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยศึกษาจากผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกร ผู้มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 2) ศึกษาระบบ กลไก และวิธีการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาคุณภาพของแรงงานภาคการเกษตร โดยศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน การสัมภาษณ์ครู/อาจารย์ และวิทยากรที่ดีเด่น 3) จัดทำคู่มือการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะแก่แรงงานภาคการเกษตรในจังหวัดน่าน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสื่อมวลชนในท้องถิ่น

โครงการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะด้านเศรษฐกิจ สังคม ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดน่าน เพื่อให้เข้าใจระบบและกลไกที่มีทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการอบรมของหน่วยงานเพื่อพัฒนาเกษตรกร และสุดท้ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจกลุ่มเกษตรกร และลักษณะของการเรียนรู้ในกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โครงการวิจัยในระยะแรกมี 3 โครงการ กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในระยะแรก แยกเป็นโครงการคือ โครงการแรก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยข้าราชการระดับสูงของจังหวัด 12 คน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 20 คน ผู้นำเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 4 คน วิทยากรหรือครู/อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนและได้รับการยอมรับว่าสอนได้ดี 13 คน สื่อมวลชนในจังหวัด 2 คน เกษตรกรทั่วไป 100 คน ผู้นำและเกษตรกรจากกลุ่มที่มีผลผลิตดี จำนวน 115 คน โครงการที่สอง มีกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรดีเด่นในจังหวัด 10 กลุ่ม และตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจากกลุ่มที่มีผลผลิตดี จำนวน 115 คน โครงการที่สาม มีกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย วิทยากรและครู/อาจารย์ 74 คน สื่อมวลชน 5 คน NGO 8 คน ผู้นำและเกษตรกรจากกลุ่มที่มีผลผลิตดี 115 คน นักวิชาการ 5 คน นักธุรกิจ 2 คน เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมและหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประวัติและผลงานของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

โครงการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพทางการเกษตรในกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม คือ นักเรียนประถมศึกษา นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ กลุ่มเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและกลุ่มสื่อมวลชน

เทคนิคการเก็บข้อมูลของโครงการวิจัยระยะแรกประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติเบื้องต้น โครงการวิจัยระยะที่สองเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเก็บข้อมูลใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ทางสถิติเบื้องต้น

ผลการวิจัย แยกเป็นหัวข้อดังนี้

องค์ความรู้เกี่ยวกับผู้นำกลุ่มเกษตรกร กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สรุปได้ดังนี้ ผู้นำกลุ่มเกษตรกรมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 1) การสมัครใจที่จะเลือกเรียนด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้วิธีเรียน 3) มีแหล่งข้อมูลในตนเอง 4) สามารถจัดการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง 5) ยอมรับตนเองและมองตนเองเชิงบวก องค์ประกอบแต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อยรวม 21 ตัว นอกจากนี้พบว่า ผู้นำกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีทักษะพื้นฐานเด่นในด้านการพูดจูงใจ พูดเข้าใจ พูดผูกมิตร คิดเห็นปัญหา คิดแก้ปัญหา คิดไกล คิดใฝ่สูง คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างความรู้ เขียนอธิบายได้ดี อ่านมาก ศึกษาข้อมูลตลอดเวลา ทักษะด้านกลุ่มที่สำคัญ คือ ทักษะด้านการแก้ปัญหา การตัดสินใจ การเรียนรู้จากการแก้ปัญหา การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะด้านการทำงาน คือ ทักษะการเป็นผู้นำและความชำนาญด้านการเกษตรเพียงพอที่จะเป็นที่พึ่งของสมาชิกกลุ่ม คุณลักษณะของผู้นำกลุ่มทางการเกษตรที่เด่นสองลักษณะคือ ชยันนหมั่นเพียร ชื่อสัตย์สุจริต องค์ความรู้จากการวิจัยประเด็นสุดท้าย คือ กลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีการเรียนรู้ดังนี้ 1) การเรียนรู้เกิดขึ้นจากความต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน 2) การเรียนรู้เกิดจากการได้ฟังได้ดูจากประสบการณ์ของผู้อื่นที่มีอาชีพใกล้เคียงกับตน 3) การกระจายความรู้ใช้วิธีการเรียนร่วมกัน ทดลองทำร่วมกัน และค่อยเป็นค่อยไป ติดตามผลสม่ำเสมอ 4) เรียนรู้ต่อยอดจากความรู้ดั้งเดิมของชุมชน 5) ใช้ความเชื่อหรือขนบธรรมเนียมดั้งเดิม เป็นพลังในการรวมตัวกัน

องค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะของแรงงานภาคการเกษตรแบบ I CAN DO เป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะและทักษะได้ดี กระบวนการนี้มีองค์ประกอบ 6 ส่วน คือ

1) ความสนใจ 2) คิดวิเคราะห์ 3) ปฏิบัติจริง 4) อนุรักษ์ธรรมชาติ 5) พัฒนาปรับปรุง
 6) ผลสำเร็จที่ได้รับ และองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ควรมีคุณ
 ลักษณะสำคัญ 3 กลุ่ม คือ 1) คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำอาชีพเกษตรกรให้ประสบความสำเร็จ
 สำเร็จ 2) คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการ
 ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในสภาวะสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง และทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จ
 ในอาชีพ มี 3 กลุ่ม คือ 1) ทักษะทั่วไป ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะ
 อาชีพ 3) ทักษะเชิงการจัดการธุรกิจ

ผลจากการวิจัยอีกส่วนหนึ่งได้จากกระบวนการวิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้าง
 ระบบการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่ดีแก่แรงงานภาคการเกษตร มีผล
 ลัพท์ในรูปของคู่มือและหลักสูตร 5 หลักสูตร ที่ผ่านการนำไปใช้ และปรับปรุงแล้วในระดับ
 หนึ่ง

Abstract

The Socialization System for Characteristics and Skills Development in Agricultural Sector Workers: A Case Study of Nan Province in Thailand

The purposes of this research were: 1) to study characteristics and skills necessary to become successful farmers, 2) to study systems, strategies, and methods used by government and non-government sector for characteristics and skills socialization, and 3) to write a manual for the characteristics and skills development for the Nan agricultural sectors. The research samples comprised: students of Extended Elementary Schools, students of Non-formal Education Center, students of Rajamongkhala Institute of Technology, agricultural extension officers of the Ministry of Agriculture and Cooperative a group of farmers, and the local media people.

The project had 2 phases. The first phase had 3 sub-projects. The objectives were: to learn about the economic, social, and agricultural products of Nan, to understand the socialization system for man power development in agricultural sectors, and to understand same aspects of the successful farmers' group and how the group learned. The sample in each sub-project was described as followed. The first sub-project sample was 12 provincial top officers, 20 successful farmers, 4 group leaders, 13 experienced teacher and trainer, 2 media people, 100 general farmers, and 115 representatives from successful farmer's groups. The second sub-project sample comprised :10 successful farmer's group, 115 representatives from farmer's groups. The last sub-project sample was 74 teachers, 5 media people, 8 NGO, 115 representatives from farmer's groups, 5 agricultural sector academics, and 2 international business men, and various documents such as curriculum and history of successful farmers.

The second phase of the research was the development of manual and curriculum for the characteristics and skills development in 6 sample groups. The research samples comprised: students of Extended Elementary Schools, students of Non-formal Education Center, students of Rajamongkhala Institute of Technology, agricultural extension officers of the Ministry of Agricultural, and Cooperative, a group of farmers and the local media people.

Data collection instrument was structural interview, questionnaires. At the second phase of research, participatory action research was used. The data collection was participatory observation, interview, focus group discussion, questionnaires. Data analysis was content analysis, and basic descriptive statistics computation at both phases.

Findings were grouped into knowledge and new products as the followings. The knowledge regarding successful farmer group showed that the leader of the group utilized self-directed learning which composed of: 1) self-voluntary to learn, 2) learning how to learn, 3) has self resources data, 4) self management of change, 5) positive thinking, and self acceptance. The leaders of the successful group also showed some specific speaking skills:-speaking to motivate and make friend with others, thinking skills:-problem oriented thinking, creative thinking, knowledge constructing thinking, forth-sighted thinking, writing skill:-writing to explain clearly to others, and reading skills. The leaders also had interpersonal skills:- problem solving , decision making, human relation skills. They also showed 2 most important characteristics : industriousness and honesties. The last knowledge from farmers' group was the group learning styles. The group learned from problems while working, they learned from listening and watching from the success of the others whose experience was related to theirs. The group diffused new skills and knowledge by cooperative learning, and experimenting. The process of learning was gradually. The learning follow up should be frequently. The learning should be on top of what was known. Lastly local beliefs or culture can be used to motivate group learning.

The knowledge regarding successful farmers was: the I CAN DO process of characteristics and skills development which composed of 6 elements: 1) interesting, 2) cognition, 3) action, 4) natural conservation, 5) development, 6) outcome . The successful farmer had 3 core characteristics: 1) characteristics necessary to work, characteristics necessary for good relationships with others, and characteristics for living in the changing society. The study also revealed 3 core skills of the successful farmer general skills, work skills and business management skills.

The products from this research were 5 manuals and curriculums for characteristics and skills development. The product was implemented, evaluated, and improved in some extents.